

POSTANOWIENIE

Dnia 25 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodnicząca: SSA Anna Polak

Sędziowie: SA Zofia Rybicka-Szkibiel

SA Urszula Iwanowska (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 25 lutego 2013 r., na posiedzeniu niejawnym,

sprawy z odwołania C. H. S. S. M. s. z. o. o. w S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

przy udziale zainteresowanych M. K., D. J., W. H., K. K., R. G., N. H., G. F., M. D., M. J., E. S. (1), J. S. (1), A. S., J. S. (2) i E. S. (2)

o wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne

na skutek zażalenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na postanowienie zawarte w punkcie II wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 sierpnia 2012 r., sygn. akt VI U 678/12,

postanawia:

1. oddalić zażalenie;
2. odstąpić od obciążenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kosztami zastępstwa procesowego płatnika w postępowaniu zażaleniowym.

SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak SSA Zofia Rybicka-Szkibiel

Uzasadnienie:

W dniach 14 i 29 grudnia 2011 r. oraz 25 stycznia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., w wyniku kontroli przeprowadzonej u płatnika składek – C. H. S. S. M. s. z. o. o. w S., wydał decyzje, w których stwierdził, że pomoc socjalna udzielona w formie bonów towarowych finansowana z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i przyznana zainteresowanym M. K., D. J., W. H., K. K., R. G., N. H., G. F., M. D., M. J., E. S. (1), J. S. (1), A. S., J. S. (2) i E. S. (2) w latach 2005-2010, stosownie do okresów zatrudnienia poszczególnych pracowników, nie miała charakteru socjalnego, w związku z czym należało ją uznać za przychód zainteresowanych wynikający ze stosunku pracy, który stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne w wysokościach wskazanych w decyzjach dotyczących poszczególnych zainteresowanych.

W odwołaniach od powyższych decyzji płatnik składek wniósł o ich zmianę przez przyjęcie, że wartość bonów towarowych przekazanych zainteresowanym nie zwiększa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników. W ocenie odwołującego pracodawca wypłacając świadczenia w postaci bonów po równo wszystkim pracownikom – na podstawie obowiązującego u skarżącego regulaminu, który nie przewidywał kryterium socjalnego przy ustalaniu

ich wysokości – płatnik postąpił prawidłowo i nie ma obowiązku odprowadzania od tych świadczeń składek na ubezpieczenia społeczne.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie w całości z argumentacją jak w zaskarżonych decyzjach dodatkowo podnosząc, że pomoc z funduszu może być dokonywana jedynie wówczas, gdy uzależnia się jej przyznawanie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika, i nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady. Stąd też świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem owej podstawowej zasady nie mogą być ocenione w sensie prawnym jako świadczenia socjalne, a jeżeli tak, to nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych.

Wyrokiem z dnia 21 sierpnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania (punkt I) oraz odstąpił od obciążenia płatnika C. H. S. S. M. s. z. o. o. w S. kosztami zastępstwa procesowego (punkt II).

Uzasadniając punkt II orzeczenia sąd pierwszej instancji wskazał, że od określonej w art. 98 k.p.c. zasady odpowiedzialności za wynik procesu art. 102 k.p.c. wprowadza wyjątek zgodnie, z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Jednocześnie Sąd Okręgowy zaznaczył, że Kodeks postępowania cywilnego nie konkretyzuje pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych”, pozostawiając ich kwalifikację - przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy - sądowi. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej, a także sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu sądu, a okoliczności te winny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego.

Mając powyższe rozważania na uwadze sąd pierwszej instancji uznał, że w niniejszej sprawie wystąpiły przesłanki do odstąpienia od obciążania płatnika składek kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej w oparciu o art. 102 k.p.c. Sąd Okręgowy podniósł, że płatnik pozostaje obecnie w trudnej sytuacji majątkowej, z uwagi na panujący kryzys gospodarczy i konieczność rozliczenia się z ZUS z zaległych składek na kwotę około 300.000 zł. Nadto – w ocenie tego Sądu – niniejsza sprawa ma precedensowy charakter, bowiem organ rentowy domaga się od płatnika wyrównania składek za okres wielu lat, podczas gdy do tej pory, na podstawie tego samego stanu prawnego, nie domagał się takich należności, a nawet – podczas wcześniejszych kontroli – aprobował sposób naliczania przez płatnika składek, nie wytykał mu błędów. Jednocześnie sąd pierwszej instancji zaznaczył, że z wyjaśnień płatnika wynika, iż nieopłacanie przez niego składek spowodowane było wyłącznie błędną interpretacją obowiązujących przepisów, a nie chęcią uniknięcia spoczywającego na pracodawcy obowiązku. W takiej sytuacji, zdaniem Sądu Okręgowego, obciążenie odwołującego się kosztami procesu strony przeciwnej godziłoby w zasady słuszności.

Z powyższym postanowieniem Sądu Okręgowego w Szczecinie zawartym w punkcie II wyroku z dnia 21 sierpnia 2012 r., w całości nie zgodził się Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który w złożonym zażaleniu zarzucił mu:

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na bezpodstawnym przyjęciu, że zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek uzasadniający odstąpienie od obciążenia strony przegrywającej proces kosztami zastępstwa procesowego na rzecz strony przeciwnej, podczas gdy w aktach sprawy brak jakichkolwiek danych wskazujących na istnienie przesłanek do przyjęcia, iż zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności wskazujące, że płatnik nie powinien ponieść kosztów procesu, pomimo tego, że go w całości przegrał,

- naruszenie art. 102 k.p.c. przez błędną wykładnię i zastosowanie, polegające na kierowaniu się subiektywną, nie mającą poparcia w materiale dowodowym i tym samym nie podlegającą weryfikacji, oceną sytuacji majątkowej płatnika i w konsekwencji odstąpieniu od obciążenia płatnika kosztami zastępstwa procesowego na rzecz organu w sytuacji, gdy zastosowanie powołanego przepisu wymaga aktywnego wykazania przez płatnika, konkretnymi dowodami, że obiektywnie istnieją szczególnie uzasadnione okoliczności faktyczne, które uzasadniałyby takie rozstrzygnięcie, a których w niniejszej sprawie brak,

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na bezpodstawnym przyjęciu trudnej sytuacji majątkowej płatnika z uwagi na „kryzys gospodarczy”, podczas gdy płatnik nie naprowadził w sprawie żadnego dowodu, na podstawie którego można by sformułować taką ocenę jego sytuacji majątkowej.

Podnosząc powyższe skarżący wniósł o:

- zmianę zaskarżonego postanowienia przez zasądzenie od płatnika na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, w kwocie odpowiadającej ilości odwołań połączonych do wspólnego rozpoznania i orzekania w niniejszym postępowaniu sądowym,

- zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenie C. H. S. S. M. s. z. o. o. w S. wniosła o jego oddalenie oraz o zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych - między innymi – wskazując, że stanowisko reprezentowane przez ZUS nie było utrwalone, ponieważ płatnik w odwołaniu od decyzji powołał się na orzeczenie o treści odmiennej, dla niego korzystnej. Organ natomiast w czasie wieloletnich kontroli u płatnika nie wskazywał nieprawidłowości w rozliczaniu bonów dla pracowników.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego sąd pierwszej instancji prawidłowo dokonał oceny sprawy pod kątem zaistnienia wypadku szczególnie uzasadnionego w rozumieniu art. 102 k.p.c. Podkreślić należy, że sam charakter sprawy – precedensowy – stanowi wystarczającą przesłankę zastosowania powołanego uregulowania. Bezspornym bowiem jest, że organ rentowy wielokrotnie przeprowadzając kontrolę u płatnika składek nie wskazywał na nieprawidłowości w zakresie przydzielania pracownikom świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w formie bonów towarowych. Dopiero wydanie i publikacja wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., I UK 121/09, doprowadziła do wszczynania masowych kontroli przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w zakresie prawidłowości udzielania przez pracodawców świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Przy czym, zrozumiałym jest, że ujawnienie nieprawidłowości w tym zakresie - wobec niezmiennego od lat stanu prawnego - stanowi elementem zaskoczenia dla płatników składek, którzy są zobowiązani do regulowania zaległości składkowych z tego tytułu. W ocenie Sądu Apelacyjnego powyższe stanowi wystarczające uzasadnienie do uznania, że w sprawie wystąpił wypadek szczególnie uzasadniony i odstąpienie od obciążenia płatnika kosztami procesu - kosztami zastępstwa procesowego, organu rentowego.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 maja 2012 r. III CZ 25/12 (LEX nr 1214589) wskazał, że ocena sądu, czy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym mowa w art. 102 k.p.c., ma charakter dyskrecyjny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności rozpoznawanej sprawy, w związku z czym w zasadzie nie podlega kontroli instancyjnej i może być podważona przez sąd wyższej instancji tylko wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa. Natomiast w postanowieniu z dnia 9 lutego 2012 r., III CZ 2/12 (LEX nr 1162689) Sąd Najwyższy zaznaczył, że zastosowanie art. 102 k.p.c. i sposób skorzystania z tego przepisu jest suwerennym uprawnieniem sądu orzekającego i od jego oceny zależy przesądzenie, że taki szczególny wypadek wystąpił ze względu na okoliczności rozpoznawanej sprawy i uzasadnia odstąpienie w całości albo w części od zasady obciążenia strony przegrywającej kosztami procesu. Zakwalifikowanie przypadku, jako "szczególnie uzasadnionego" wymaga rozważenia całokształtu okoliczności sprawy. Ingerencja w to uprawnienie sądu w ramach rozpoznawania środka zaskarżenia na rozstrzygnięcie o kosztach procesu nie jest wprawdzie wyłączona, jednak ogranicza się tylko do sytuacji, gdy zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. nie zostało w ogóle uzasadnione lub jeżeli nastąpiło z rażącym naruszeniem reguł przewidzianych w tym przepisie.

Podzielając w całości powyższe stanowiska i odnosząc się do kolejnych zarzutów skarżącego należy zauważyć, że stosowanie art. 102 k.p.c. nie musi być poprzedzone wnioskiem strony przeciwnej, jak również nie musi wiązać się z trudną sytuacją materialną strony.

Wobec dokonanej oceny Sąd Apelacyjny na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. w związku z art. 385 k.p.c. oddalił zażalenie oraz z uwagi na wskazany wyżej precedensowy charakter postępowania, na podstawie art. 102 k.p.c., nie obciążył organu rentowego kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak SSA Zofia Rybicka-Szkibiel